

Skolverket
Lena Widell
106 20 STOCKHOLM

Er referens: Dnr 2009:529

e-post: nb.gy2011@skolverket.se

Remissyttrande över förslag till examensmål och programstruktur för naturbruksprogrammet (NB) i Gy2011

Djurbranschens Yrkesnämnd (DYN) se www.djury.se, önskar härmed avge yttrande över rubricerade ärende. I DYN ingår:

- Göran Ask (ordf.), VD Djursjukhuset i Malmö, ordf. Svensk Djursjukvård
- Ulf Uddman (v ordf.), VD Svenska Kennelklubben (SKK)
- Carina Littrén (sekr.), Zoobranschens Riksförbund (Zoorf)
- Kent Karlstrand, chef Skador, Agria Djurförsäkring
- Lars Johan Forsberg, ansvar Företag Fastighet MO2, Sveland Försäkringar
- Monica Karlsson, marknadsansvar Hund & Katt, Folksam
- Linda Askelund, djurchef Skansen, ledamot i Svenska Djurparksföreningen
- Therese Edström, AstraZeneca samt ordförande i Veterinära Sällskapets sektion för Försöksdjursveterinärer, samt
- Lena Engen, egenföretagare kattpensionat, samt insamlingsstiftelsen Kattfonden.

Samråd har dessutom skett med Djurbranschens yrkesråd i Mälardalen (branschrepresentanter från djurbranschen samt naturbruksgymnasier i Mälardalen), med Kurt Nilsson, Svenska Kennelklubbens utbildningskommitté, samt med Lotta Mossberg, Svensk Djursjukvårds generalsekreterare.

Förslag till examensmål – Mål för Naturbruksprogrammet

Övergripande kommentar: DYN har jämfört målet för nuvarande naturbruksprogram (fastställda år 2000) med förslaget till nya skrivningar. Vi upplever förslaget i Gy2011 som alltför snävt skrivet. Exempel på bra skrivning i programmålet Gy2000:

"Naturbruksprogrammets kärna är de naturresurser som utgör betingelserna för livet på jorden. Naturbruk är globalt och berör allt levande på jorden, eftersom människans sätt att bruka naturen på verkar ekosystemen och präglar miljön."

DYN anser, att översyn bör göras av examensmålen, för att lyfta fram betydelsen av förståelse för yttre ramar och att se samband, av att utveckla och leverera tjänster med djur och natur som bas, samt av samspel med övriga samhället för att nå en hållbar samhällsutveckling. Alla konsumenter är beroende av varor och tjänster från naturbruket. Samtidigt påverkar konsumenternas viljeyttring i allt högre grad, genom efterfrågan och kvalitetskrav, vad naturbruket kommer att producera i framtiden.

Kommentar: Naturbruksprogrammet i Gy2011 (NB) är ett yrkesprogram där eleverna även ska ges möjlighet att läsa kurser som förbereder för högskolestudier inom naturvetenskap (t.ex. för agronom-, jägmästar- och veterinärstudier).

DYN anser, att en elev som väljer NB bör ges möjlighet att **inom 2500 poäng** erhålla såväl grundläggande som särskild högskolebehörighet. Det vill säga, det ska ej krävas utökad studieprogram inom NP för att ha möjlighet att nå veterinärutbildningen.

Förslag till programstruktur

Gymnasiegemensamma ämnen

Skolverket: Det gymnasiegemensamma ämnet Naturkunskap ska i någon omfattning ingå i alla gymnasieutbildningar. På naturvetenskapsprogrammet ersätts naturkunskap av biologi, fysik och kemi. På teknikprogrammet ersätts naturkunskap av fysik och kemi.

DYN anser, att Skolverket (expertgruppen med ansvar för de gymnasiegemensamma ämnena) bör se över och ta bort kravet på Naturkunskap 50 poäng för NB. NB innehåller väldigt mycket biologi m.fl. ämnen, vilka bör kunna ersätta naturkunskap på motsvarande sätt som för naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. Detta frigjorda utrymme behövs bl.a. för att ge utrymme för övriga kurser för att förbereda för högskolestudier inom naturvetenskap.

Förslag till programgemensamma karaktärsämnen och kurser

Naturbruk 200 poäng: DYN har i dagsläget svårt att uttala sig om ämnet/kursen, eftersom vi ej har sett innehållet. Det är viktigt att visa bredden inom naturbruk, och att eleverna förstår att de i sin yrkesverksamhet (50 år framåt i tiden!) är viktiga aktörer i skärningen mellan ekosystem och samhällssystem, det vill säga för att nå en hållbar samhällsutveckling.

Biologi 100 poäng: DYN har i dagsläget svårt att uttala sig om kursen, eftersom vi ej har sett ämnesinnehållet. Vi förutsätter att denna kurs tillsammans med obligatoriska inriktningskurser ger behörighet motsvarande Biologi 1 och 2.

Entreprenörskap 100 poäng: DYN har i dagsläget svårt att uttala sig om kursen, eftersom vi ej har sett ämnesinnehållet. Det är mycket bra att kursen ligger programgemensamt. Det är viktigt att poängtera att entreprenörskap handlar om vidare begrepp och "så mycket mer än att starta och driva företag". Än viktigare är att skapa en röd tråd genom hela utbildningssystemet och att primärt stimulera ett entreprenöriellt lärande och ungdomarnas "ta-sig-för-samhet". Med mycket stor sannolikhet kommer t.ex. "tjänsteutbudet inom naturbruk för samverkan stad och land" att öka starkt framöver, varför ett entreprenöriellt förhållningssätt ger god handlingsberedskap inför framtiden. Ung Företagsamhet är ett utbildningskoncept som bör kunna nyttjas i flera kurser inom NB, varav bl.a. inom denna kurs.

Förslag till nationella inriktningar: omfattning, namn och innehåll

DYN anser, att det är bra med Skolverkets nuvarande förslag med **300 poäng** inriktningsgemensamma kurser i stället för det tidigare förslaget med 400 poäng. Detta skapar mer utrymme för yrkesspecialisering, respektive för förberedelse för naturvetenskapliga högskolestudier.

DYN anser, att utredningens och propositionens förslag till **tre nationella inriktningar** (Djur, Odling och gröna miljöer, Skog och vatten) är logiska och framåtsyftande för att få morgondagens 14-15 åringar och deras föräldrar att upptäcka naturbrukets möjligheter för mångfacetterad yrkesverksamhet inom naturbrukets varu- och tjänstproduktion för att nå en hållbar samhällsutveckling.

DYN ser en stor risk med att Skolverkets nuvarande förslag till inriktningsnamn (Djur, Lantbruk, Skog, Trädgård) inte kommer att attrahera morgondagens ungdomar, utöver de som redan känner till de traditionella yrkesområdena. DYN ser som branschernas uppgift att, i samverkan med utbildningssystemet, presentera utvecklingsbara yrkesutgångar utifrån "dessa tre söktrattar in i systemet", vilka ungdomarna ska attraheras av, samtidigt som de får information om potentiella utgångar för yrkesverksamhet. Många branschföreträdare framhåller vidare att det är viktigt att inte specialisera yrkesutgångarna alltför mycket.

DYN anser att lämpliga inriktningsnamn bör skapas i samverkan med naturbruksskolornas och branschernas gemensamma "Marknadsföringsgrupp riks", efter att förslagsvis ha lyssnat av med fokusgrupper med 15-åriga ungdomar.

Skrivning under Inriktning Djur

DYN efterlyser i stycket om inriktning djur, en beskrivning av arbeten i den **växande tjänstesektorn** med djur som bas.

Kommentar: exempel på detta är arbeten med

- vård och skötsel av olika djurslag,
- djursjukvård och rehabilitering,
- träning och utbildning av djur i människans tjänst, samt
- information, rådgivning och försäljning av djur.

Kommentar angående utgången djursjukvård: Behovet av utbildning för djurhälsopersonal har blivit viktig genom tillkomsten av lagen om Djurens Hälso- och Sjukvård. Lagen reglerar att det inom denna yrkesgrupp finns legitimerade djursjukskötare (utbildas vid SLU i Skara med 40 platser per år) och övrig personal. Behovet av en yrkesgrupp djursjukvårdare, en nivå under högskolan, är stort. Därför förordar DYN och medlemsorganisationen Svensk Djursjukvård en yrkesutgång som Djursjukvårdare på gymnasienivå. Jämför gärna strukturen inom humansjukvården (undersköterska).

Kommentar angående beskrivning av yrkesutgångar: DYN anser det bättre, för att skapa handlingsberedskap inför framtida förändringar, att nyttja begreppet "arbete med: djurslag och/eller verksamhetsområden", jämfört med att beskriva "arbete som: yrke och/eller examen".

DYN föreslår ändrad skrivning i sista stycket under Inriktning Djur:

... Inriktningen leder till arbete med hästar, lantbruksdjur, hundar, sällskaps- och hobbydjur samt till arbete med djursjukvård. Inriktningen leder även till fortsatta studier vid yrkeshögskola eller förbereder för högskolestudier inom naturvetenskap.

Fortsatt skrivning:

Vid några skolor erbjuds särskilda varianter av inriktningen, vilka leder till arbete med djurparksdjur respektive djur för forskningsändamål.

Struktur – NB – Utgångar

DYN anser det viktigt att framhålla att presentationen är **exempel** på yrkesutgångar och studieförberedande utgångar, för att skapa en flexibilitet inför framtida utveckling.

DYN föreslår nedanstående skrivning för utgångar från Djurinriktningen:

Exempel på yrkesutgångar

Utgång: DJUR

Yrkesmässigt arbete med

- lantbruksdjur
- hästar
- hundar
- sällskaps- och hobbydjur
- djursjukvård (motsv. "undersköterska")

dessutom:

studieförberedande

- Naturvetenskap.

Dessutom finns behov av yrkesutgångar som **särskild varianter** av NB:

Yrkesmässigt arbete med

- djurparksdjur
- djur för forskningsändamål.

Preliminärt förslag till innehåll i program fördjupningen

DYN anser, att

1. det är bra med 900 poäng istället för tidigare förslag 800 poäng i program fördjupningen,
2. det i program fördjupningen är viktigt att ge fördjupade kunskaper i de moment som idag står som det centrala innehållet i Djurens biologi 100 poäng, eftersom denna kurs endast kommer att ha utrymme att ge grundläggande kunskaper,
3. begreppet Djurhälsa i program fördjupningen bör ändras till **Djursjukvård**, vilket är ett starkt växande yrkesområde. På gymnasienivå bör möjlighet skapas att fördjupa sig inom Djursjukvård (motsvarande humansidans undersköterska).
Djurhälsa, djurskydd och smittskydd bör läsas av alla och ingå i Djurens biologi 100 poäng (se nedan under Ämnet Djur),
4. Genetik med avel och uppfödning bör finnas med i program fördjupningen (där finns nu nämnt Förädling), liksom
5. Etologi kopplat till djurslag,
6. det idag finns innehåll i kursen DJR1203 Djurhållning i park, vilket bör ingå för alla elever på inriktning Djur, som att ge förslag på åtgärder som förbättrar djurens miljö, liksom att informera och förmedla kunskap om djuren och deras livsbetingelser.
7. Ledarskap och kommunikation bör finnas med i program fördjupningen, eftersom tjänstesektorn inom naturbruk är starkt växande, inte minst vad gäller sällskapsdjur, tjänstehundar, draghundar inom naturturism, och de människor som berörs av naturbrukets växande tjänsteproduktion.

Ämnet Djur – syfte, innehåll och kurser

Generella kommentarer angående betygskriterier:

DYN anser det lättare att läsa betygskriterier i en progressionsordning motsvarande inom Gy2000, så att den lägst godkända nivån presenteras först.

DYN efterlyser även en samordning av värderingsbegrepp mellan olika ämnen, men det kanske kommer i nästa steg...

DYN föreslår angående:

Ämnets syfte

Stycke 2:

Förslag till ändrad text i början eftersom alla djur som berörs ej är domesticerade:

Olika djurarter har alltid haft stor betydelse för människan... Det ökade intresset för djur i olika sammanhang skapar en rad verksamhetsområden och **arbetstillfällen i samhället** (dvs. ej bara inom naturbruket)...

Stycke 3:

(Alla djurelever bör läsa Djurhälsa. En del fördjupar sig sedan inom Djursjukvård).

Ämnet djur handlar om djurens **biologi, djurhälsa och** att sköta...

Stycke 4:

... **Genom ett praktiskt och undersökande** arbetssätt utvecklar eleven... (dvs. ej genom experiment, vilket kan misstolkas och kräver tillstånd).

Mål för undervisningen...

1. Förmåga att sköta och hantera djur med ett etiskt och etologiskt förhållningssätt... (nu ofullständig skrivning)...
2. ..
3. Här nämns ... ekonomiska...samband... men detta nämns sedan inte under kurs 2, där det väl bör in?

Kurs: Djurens biologi 100 poäng

Centralt innehåll

DYN anser att,

- **näringslära** bör flyttas till kursen **Djurhållning 200 poäng** (kursinnehållet är alltför komprimerat för 100 poäng och näringsläran passar bättre i nästa kurs).
- benämningen **Mikrobiologi, sjukdomar och smittspridning** bör ändras till **Djurhälsa och smittskydd**
- benämningen **Raser och rasegenskaper** bör ändras till **Artgrupper och/eller Raser och rasegenskaper**.

Kurs: Djurhållning 200 poäng

Centralt innehåll

Se ovan angående Näringslära.

Detta ger intryck av att vara en praktisk kurs, som om möjligt ger eleverna nödvändiga praktiska färdigheter. Om detta är tanken så behövs ytterligare kurser i fördjupningen som behandlar de teoretiska momenten som exempelvis fodervärdering, foderstatsberäkning mm.

Övriga synpunkter

DYN anser att

- det är bra att utbildningen tar sin utgångspunkt i praktiskt arbete. Det är emellertid av yttersta vikt att **eleven tidigt kan börja med praktiskt arbete inom sin inriktning**, senast efter första terminen, så att intresset för utbildningen och potentiella yrkesutgångar vidmakthålls och växer samt för att öka möjligheten till anställningsbarhet
- det är angeläget att DYN erbjuder plats i det nationella programrådet för NP. Kompetensbehovet är idag långt större och mer mångfasetterat än för bara tio år sedan och behovet av professionalism har ökat kraftigt. I det framtida utbildningssystemet bör varje utbildningsnivå (gymnasie-, eftergymnasiala och högskoleutbildningar) ha sitt uppdrag, där grundtanken om en professionell djurhållning är viktig. Detta är frågor som DYN arbetar aktivt med att skapa, t.ex. en progression för djursjukvård från gymnasieskolans "djurundersköterska" till legitimerad inom området.

Enligt uppdrag från Djurbranschens Yrkesnämnd

Maria Elinder

Adjungerad expert till DYN
maria.elinder@bahnhof.se
Tel. 070-56 87 318

Göran Ask

Ordf. Djurbranschens Yrkesnämnd
goran.ask@djursjukhus.info
Tel. 040 - 55 22 80, 0708-161 075
c/o: Djursjukhuset Malmö
Cypressvägen 11
213 63 MALMÖ